

A Review on The Relationship Between Psychological Strength and Secondary Traumatic Stress Level of Perceived Parent Attitudes of Police Officers

Haydeh Faraji^{1,a,*}, Tuğba Gençay^{1,b}

Istanbul Aydın University, Science Literature Faculty Psychology Department, İstanbul, Türkiye

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Review Article

Received : 10/06/2022

Accepted : 23/11/2022

Keywords:

Police officer

Parental attitudes

Psychological resilience

Secondary traumatic stress

Psychological strenght

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between perceived parental attitudes and psychological resilience and secondary traumatic stress levels of police officers who go on active duty with guns, work in a shift system and hierarchical structure, where the risks and responsibilities of the intervened tasks are high, and who work in difficult conditions from this point of view. For this purpose, research articles and postgraduate theses were accessed in YökTez, Dergipark, ApaPsyncnet, Pubmed, ScienceDirect databases using the words "police, parental attitudes, psychological resilience, secondary traumatic stress, police officer, parental attitudes, psychological resilience, secondary traumatic stress". 35 studies were identified and their results were examined. Based on the findings of the literature review, that democratic parental attitudes increase resilience, it is seen that the psychological resilience of police officers who grew up with democratic parental attitudes tends to be high, while those who are more psychologically resilient tend to be less prone to secondary traumatic stress.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 5(2): 76-80, 2022

Polislerde Algılanan Anne Baba Tutumları ile Psikolojik Sağlık ve İkincil Travmatik Stres Düzeyi İlişkisi Üzerine Bir Derleme Çalışması

MAKALE BİLGİSİ

Derleme Makalesi

Geliş : 10.06.2022

Kabul : 23.11.2022

Anahtar Kelimeler:

Polis

Anne baba tutumları

Psikolojik sağlık

İkincil travmatik stres

Psikolojik sağlık

ÖZ

Bu derleme çalışmasının amacı; silahlı olarak aktif göreve giden, vardiya sisteminde ve hiyerarşik yapıda çalışan, müdahale edilen görevlerin risk ve sorumluluğunun fazla olduğu, bu açıdan bakıldığında zor şartlarda görev yapan polis memurlarının, algılanan anne baba tutumlarıyla psikolojik sağlıklarının ve yaşadıkları ikincil travmatik stres düzeyleri arasındaki ilişkinin bir arada incelenmesidir. Bu amaçla YökTez, Dergipark, ApaPsyncnet, Pubmed, ScienceDirect veri tabanlarında "polisler, anne baba tutumları, psikolojik sağlık, ikincil travmatik stres, police officer, parental attitudes, psychological resilience, secondary traumatic stress" kelimeleri kullanılarak ulaşılan, araştırma makaleleri ve lisansüstü tezlerden oluşan 35 çalışma belirlenerek sonuçları incelenmiştir. Yapılan literatür incelemeleri sonucunda demokratik ebeveyn tutumlarının psikolojik sağlığı arttırdığı bulgularından yola çıkarak demokratik anne baba tutumu ile yetişen polis memurlarında psikolojik sağlığın yüksek, psikolojik olarak sağlam bireylerin ise ikincil travmatik strese yatkınlığının daha düşük düzeyde olmaya eğilimli olduğu görülmektedir.

^a haydehfaraji1@gmail.com

^b https://orcid.org/0000-0001-5306-6546

uzm.psk.tugbagencay@gmail.com

https://orcid.org/0000-0001-7342-3977

Giriş

Bireylerin, doğdukları andan itibaren tutum ve davranışlarının şekillendiği; toplumsal, kültürel ve ahlaki değerlerin öğrenildiği ilk yer ailedir. Ebeveynlerin, çocuklarının gelişim süreçlerinde gösterdikleri tutumlar onlara model olmakta, kişilik gelişimlerinin yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu nedenle bireylerin hayatları boyunca sağlıklı ilişkiler kurabilen mutlu insanlar olarak yetişmesi, karşılaştıkları zor ve stresli durumlarla baş edebilmeleri ve değişen şartlara uyum sağlayabilmeleri ailenin doğru şekilde rol model olmalarına bağlıdır (Özen, 2019).

Algılanan aile tutumlarının bireyler üzerinde bireyselleşme ve ayrışma, kimlik gelişimi ve benlik saygısında önemli bir etken olduğu bilinmektedir. Ebeveyn veya çocuğu yetiştiren kişinin tepkisel oluşu, kontrollü yapısı, tutum ve davranışlardaki beklenti ve yönlendiriciliği, psikik kontrolü ve bireyselliği desteklemesi bireyin psikolojik özelliklerini belirleyen önemli unsurlar haline gelmektedir (Akça, 2012).

Psikolojik sağlamlık Latince “resilience” yani ‘sağlam, dayanıklılık’ olan kelime kökünden türemiştir. İnsanların yaşadığı zorluklarla savaşabilme ve bu stresli olaylar karşısında uyum sağlayabilme becerisini ifade etmektedir (Özen, 2019). Her bireyin günlük hayatta zorluklardan etkilenme ve baş edebilme yetisi farklılık göstermektedir. Psikolojik sağlamlık bu farklılaşma sürecine etki eden en önemli kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Can, 2020). Psikolojik sağlamlığı etkileyen faktörlere baktığımızda ise kişinin yaşadığı aile, toplum ve sosyal çevre bireyin kaynaklarını oluşturmaktadır. Kişiler karşılaşılan zorlayıcı yaşam olayları ile baş edebilmek için bu kaynaklarını ve yaratıcılıklarını geliştirerek güçlenmek durumundadır (Özen, 2019).

İkincil travmatik stres kavramı, travmaya maruz kalan insanlara yardım etmeye veya onlara destek olmaya çalışan bireylerin, yaşanan olayı bilvasıta olarak deneyimlemesi sonucu kişilerde oluşan emosyonel, bilişsel ve davranışlardaki değişikliklerdir. İnsanlar travmaya direk maruz kalmadıkları zamanlarda bile bu durumlardan etkilenip stres tepkileri gösterebilmektedir. Özellikle bazı meslek dallarının (ambulans çalışanları, acil servis görevlileri, hemşireler, polisler, doktorlar, toplumsal yaşanan bir travma esnasında ya da sonrasında psikososyal müdahalede bulunmak için alana giden psikolog, psikolojik danışmanlar, sosyal hizmet uzmanları ve arama kurtarma gönüllüleri vb.), ikincil travmatik strese maruz kalma deneyimi daha fazla olmaktadır (Altan, 2020).

Travmaya maruz kalan bireylere müdahale etmesi gereken meslek gruplarına baktığımızda polislik mesleği yapılan görev, suç ve suçlu grupları, problemler, mağdurlar ve çok çeşitli olaylarla karşı karşıya kalmaları bakımından ikincil travmatik strese daha çok maruz kalmaktadırlar. Bu nedenle psikolojik sağlamlıkları ve problem çözme becerilerinin yüksek olması onlardan beklenen bir durum haline gelmektedir (Yılmaz, 2015).

Bu araştırmanın amacı; silahlı olarak aktif göreve giden, vardiya sisteminde ve hiyerarşik yapıda çalışan, müdahale edilen görevlerin risk ve sorumluluğunun fazla olduğu, bu açıdan bakıldığında zor şartlarda görev yapan polis memurlarının, algılanan anne baba tutumlarıyla psikolojik sağlamlıklarının ve yaşadıkları ikincil travmatik stres düzeyleri arasındaki ilişkinin bir arada

incelenmesidir. Literatürde önem arz eden bu konuların araştırıldığı ancak birbiriyle bağlantılı, aralarında anlamlı ilişki bulunan ve birbirini destekleyen bu üç konunun emniyet teşkilatında bir arada değerlendirilmediği göz önüne alındığında bu derleme çalışmasının alana katkı sağlayacağı, gelecekte emniyet teşkilatında yapılacak olan eğitimlere ve önleyici hizmet uygulamalarına zemin hazırlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Yapılan bu çalışmada polislerde algılanan anne baba tutumlarının psikolojik sağlamlık ve ikincil travmatik stres düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için algılanan anne baba tutumları, bu tutumları etkileyen faktörler; psikolojik sağlamlık kavramı, psikolojik olarak sağlam olan bireylerin özellikleri, risk ve koruyucu faktörleri; ikincil travmatik stresin belirtileri ve korunma faktörleri ele alınmış olup bu amaçla YökTez, Dergipark, ApaPsycnet, Pubmed, ScienceDirect veri tabanlarında “polisler, anne baba tutumları, psikolojik sağlamlık, ikincil travmatik stres, police officer, parental attitudes, psychological resilience, secondary traumatic stress” kelimeleri kullanılarak ulaşılan, araştırma makaleleri ve lisansüstü tezlerden oluşan 35 çalışma belirlenerek sonuçları incelenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Polislik en stres yaratan mesleklerden biri olarak kabul edilmekte, polisler iş yükünün fazlalığı, güvenlik açısından tehlike altında çalışma vb. zorlu çalışma koşulları nedeniyle yoğun strese maruz kalmaktadırlar (Akduman vd, 2006). Görev alınan birimlere göre ise, adli birimlerde çalışan polislerin iş stresinin idari birimlerde çalışanlara oranla daha yüksek olmaktadır (Çam ve Çakır, 2008). Süreğen biçimde travmatik olaylara müdahale eden meslek grubu arasında olan polislerin artan gerginlik ve stres durumu, ani duygu değişimleri ve öfke patlamalarına neden olmaktadır. Meslek yaşantılarını ve hayatlarını korkutucu hale getiren travmatik olaylar stres faktörlerini arttırmaktadır (Tansel, 2020).

Yiğit’in (2012) çevik kuvvet polisleri ile yaptığı çalışmada, yaşam doyumu yüksek olan polislerin, strese baş etmede, problemin çözümü için daha aktif olduklarını, sosyal çevrelerinden kolay yardım aldıkları bulgusuna ulaşmıştır. Çalışkan ve Mencik’in (2017) polisler ile yapılan araştırmalarında, polislerin umutsuzluk düzeylerinin oldukça fazla olduğu, bu durumun motivasyon eksikliğine yol açtığı belirtilmektedir. Alpar’ın (2014) polislerin maruz kaldıkları yoğun duygu yüklü yaşam olayları ile başa çıkma tarzlarını ilişkilendirdiği çalışmada polis memurlarının yaşadıkları travmatik olaylar karşısında TSSB puanlarında artış olduğu ve bu travmatizasyon ile kadercilerde başa çıkmaya çalıştıkları anlaşılmıştır.

Tansel, Tunç ve Gündoğdu’nun (2015) çocuk polisleriyle yapmış oldukları çalışmada, mesleki alanda tecrübe süresinin ikincil travmatik stres belirtilerini yordadığı, bu doğrultuda alanda deneyim arttıkça Travma Sonrası Stres (TSSB) belirtilerinin azaldığı sonucuna

ulaşmıştır. Tansel ve diğerlerinin çalışmasıyla benzer şekilde, ikincil travmaya maruz kalan bir meslek grubu olan psikoterapistlerle bir çalışma yapılmıştır. Creamer ve Liddle'in (2005) 11 Eylül saldırıları sonrası yaşanan olaylardan etkilenen insanlarla çalışan psikoterapistler arasında gerçekleştirdikleri bu çalışmada, daha az mesleki deneyimi bulunan psikoterapistlerin ikincil travmatik stres düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Öles'in dezavantajlı gruplarla çalışan ruh sağlığı personeli üzerine yapılan araştırmasında (2019) ise çalışma süresi 3 sene ve ondan daha az olan kişilerin 4-9 yıl arası olan personele göre daha fazla ikincil travmatik stres yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, Kahil (2016), travmatik yaşantıları olan bireylere yardımcı bulunan profesyonel ve gönüllüler içinde yardım faaliyetlerine katılım süresi 11-15 sene olan insanların, 1-5 yıl olanlardan daha fazla travmatik stres belirtilerine sahip olduğunu bulmuştur. Tufan'ın (2019) emekli özel hareket polisleri ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma bulgularına bakıldığında psikolojik sağlık düzeylerinin en güçlü yordayıcılarının 'emeklilik yılı, öfke kontrolü ve gelişime açıklık' olduğu ve bu etmenlerin risk azaltıcı unsurlar olarak görüldüğü bilgisine ulaşılmıştır. Normal koşullarda bile birçok kişinin hayatı boyunca asla karşılaşmayacağı olaylar polislerin günlük yaşamının bir parçası haline gelmektedir. Cinayetlere tanık olmak, parçalanmış araçlardan insanları kurtarmaya çalışmak, saldırganların başkalarına zarar vermesini engellemeye çalışırken aynı zamanda kendini koruma altına almak, intihar girişimlerinde pazarlık yapmak bunlardan bir kaçını oluşturmaktadır. Yalnızca bunlar bile polislik mesleğini, birey üzerinde fizyolojik ve psikolojik sonuçlara yol açacak boyutta stres yükü yaratan bir meslek haline getirmektedir (Çetinöz, 2021).

Algılanan anne baba tutumları ile ilgili literatür çalışmaları değerlendirildiğinde pek çok değişken açısından ele alındığı, çocuklar, ergenler ve yetişkinlerle çalışıldığı görülmektedir. Geniş çalışma alanına sahip bu konuyu psikolojik sağlık açısından ele alan araştırmalara çalışmamızda ağırlık verilmektedir. Yörük Topuz ve Cihangir Çankaya'nın (2021) özel yetenekli çocuklar ile yaptıkları araştırma anne baba tutumlarının, çocukların sosyal emosyonel özelliklerini olumlu açıdan etkileyerek psikolojik sağlıklarını arttırdıkları ve en etkili ebeveynlik stiline, yetkili/demokratik ebeveynlik olduğunu göstermektedir. Yıldız'ın (2018) üstün yetenekli çocukların ve akranlarının algıladıkları ebeveyn tutumları hakkında yaptığı çalışmada demokratik ebeveyn tutumunun çocuklarda psikososyal gelişimi pozitif yönde etkilediği, daha az sorunun görülmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Özen'in (2019) 'Ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumlarının psikolojik sağlığa etkisi' üzerine yürüttüğü çalışmada demokratik anne baba tutumu ile psikolojik sağlığın okul içi, çevresel etkinlikler, arkadaş grupları, ev içi ilişkilerde yüksek ilgi, beklenti ve katılım, iletişim, empati, öz yeterlilik ve farkındalık, problem çözme, amaçlar, eğitimsel beklentiler ile içsel ve dışsal koruyucu faktörleri arasında olumlu ve anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca çocuklarına demokratik tutumla yaklaşan ve yeterli düzeyde sınır koyabilen ailelerin çocuklarının kişilik

gelişiminin daha sağlıklı ve uyumlu ilerlediği, duygusal ihtiyaçlarının daha çok karşılandığı görülmektedir.

12-14 yaş arası ergenlerle Algünerhan'ın (2017) yaptığı çalışmaya bakıldığında demokratik ebeveyn tutumu arttıkça psikolojik sağlık düzeyi arttığı görülmektedir. Koruyucu ebeveyn tutumu ve otoriter ana baba tutumu bireylerde psikolojik sağlık düzeyini etkilememektedir. Algılanan demokratik anne baba tutumu ergende özgüven duygusunu pozitif olarak etkilemekte çocukta psikolojik belirtinin daha az görülmesini yordamaktadır (Algünerhan, 2017). Demirsu'nun (2018) üniversite öğrencilerini ele aldığı çalışmada ise reddedici ve aşırı korumacı ebeveyn tutumlarının kaygı ile pozitif yönde ilişkili olduğu, kaygı düzeyi yüksek olan bireylerde duygu düzenlemede zorluk çekildiği, anksiyöz uyarılmanın arttığı, duygu düzenlemeye uygun yeterlilikte kaynakların azlığında endişe ve agorafobik bilişlerin yükseldiği, bu durumun da bireyin ruh sağlığı ve psikolojik sağlığını olumsuz etkilediği sonucu tespit edilmiştir. Varıcıer'in (2019) yetişkinler ile yaptığı araştırma bulgularına baktığımızda kişilerin algılanan anne baba tutumlarının, yetişkin olduklarında bile onları etkilediği ve psikolojik sağlığı yordadığı özellikle babanın emosyonel olarak sıcak olmasının bireylerde psikolojik sağlık düzeyini arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Psikolojik sağlık ile ikincil travmatik stres arasındaki ilişkiyi ele alan literatür çalışmaları incelendiğinde Onat'ın (2021) Suriyeli sığınmacı ergenlerle yürüttüğü çalışmada psikolojik sağlığın, travma tepkilerini negatif yordadığı görülmektedir. Başka bir deyişle psikolojik sağlık, ergenlerde travmatik stres tepkilerini düşürmektedir. Stresli yaşam olaylarının ise travmatik stres tepkileri ve travma sonrası stres belirtilerini (TSSB) arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

İkincil travmatik stresle ilişkilendirilen diğer bir faktör ise kişinin travma öyküsüne sahip olmasıdır. Geçmiş yaşantılarda travmaya maruz kalmış olmak ikincil travmatik stres yaşama riskini arttırmaktadır (Baird ve Kracen, 2006). Travmaya maruz kalan bireyler ile çalışma yapan terapistler ile yürütülen bir çalışmada, terapistin geçmişte herhangi bir istismara veya travmaya maruz kalması ile şimdi ikincil travmatik stres yaşama durumları arasında pozitif ilişki belirlenmiştir (Moore, 2004). Zara ve İçöz'ün (2015) yapmış olduğu bir başka çalışmada Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde görev yapan ruh sağlığı çalışanlarının diğer bölgelere nazaran daha fazla ikincil travmatik strese maruz kaldığı sonucu tespit edilmiştir. Bu durum söz konusu bölgelerin psiko-sosyo-ekonomik güçlülere daha fazla sahip olması dolayısıyla travmatik yaşantıların gelişmesi adına daha yüksek risk barındırması ile açıklanmaktadır.

Psikologların psikolojik sağlığının, ikincil travmatik stres, somatizasyon ve tükenmişlik ile ilişkilendirildiği bir başka çalışmada, psikolojik sağlık ile ikincil travmatik stres, somatizasyon ve tükenmişlik düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuş, psikolojik sağlık arttıkça bireylerde somatize olma, ikincil travmatik stres ve tükenmişlik azaldığı görülmüştür (Cebbar, 2021). Psikolojik sağlık ve ikincil travmatik stres arasındaki negatif yönde anlamlı bulunan bu ilişki Erdener'in (2019) afet çalışanları ile yürüttüğü araştırma ve Çayır'ın (2018) hekimlerin psikolojik sağlığı ve tükenmişlik düzeyleri üzerine

yürütülen çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Yurt dışında yapılan bazı araştırmalara bakıldığında bu çalışmalarla benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Austin, Pathak ve Thompson'ın (2018) acil tıp teknisyenleri ve sağlık görevlileri, Zanatta ve ark.'nın (2020) palyatif sağlık çalışanları ile yaptığı araştırmada psikolojik sağlamlığı yüksek katılımcıların daha az ikincil travmatik stres belirtiler gösterdiği, Hegney ve ark.'nın (2015) ve Nina Ogi'niska Bulik ve Michalska'nın (2021) hemşirelerle yaptıkları araştırmada psikolojik sağlamlığın ikincil travmatik stresi etkileyen önemli bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür yardım mesleklerinde, yardım ilişkisi kurulan bireyler ile genellikle sosyal, fiziksel ve ruhsal açıdan bütünlüğü bozulduğu anlarda karşılaşmak ve müdahale etmek zorunda kalmak travmatik olaylara dolaylı yoldan maruz kalmayı zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenle psikolojik sağlamlık, ikincil travmatik stres yaşantısı karşısında bir direnç kaynağı olarak işlev görmektedir (Pak ve ark., 2017).

Ebelerle yapılan ve ikincil travmatik stres düzeyinin psikolojik sağlamlığa etkisini değerlendiren Yalçın'ın (2021) araştırmasında; her üç ebeden birinin TSSB riskini taşımakta olduğu, nöbet sayıları ve aylık çalışma saatleri arttıkça ikincil travmatik strese yatkınlığın artmakta olduğu, yaşları ve çalışma yılları artıp iş deneyimleri arttıkça ikincil travmatik stres düzeylerinin azaldığı ve psikolojik sağlamlıklarının arttığı, ikincil travmatik stres düzeyi arttıkça psikolojik sağlamlıklarının azaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Literatürde sosyal hizmet uzmanları ile yapılan Büyükbodur'un (2018) araştırmasına bakıldığında bir çok alt değişken ele alınmış ve çalışma sonunda psikolojik sağlamlığın ikincil travmatik strese etki ettiği bulgusu desteklenmiştir.

Çok boyutlu çalışana destek, müdahale ve tükenmişlik önleme programının (çadem-tp) psikososyal destek çalışanlarının travmatik stres, tükenmişlik ve psikolojik sağlamlık düzeylerine etkisinin araştırıldığı çalışma daha farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Araştırma grubunda bulunan katılımcıların eğitimleri ve yaşları, cinsiyet ya da medeni durum ile travmatik stres, algılanan stres, tükenmişlik, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında ilişki bulunmamıştır (Demircioğlu, 2020). Yapılan uygulamada daha büyük örneklem grubu ile çalışılmaması, kurumlar arası farklılıkların ve görev tanımlamalarının gözetilerek gruplandırma yapılamamasının araştırma sonuçlarını etkilediği düşünülmektedir.

Pak ve ark.'nın (2017) acil servis çalışanlarının ikincil travmatik stres düzeyi ve psikolojik dayanıklılığı üzerine yaptıkları çalışma bulgularına bakıldığında yardım edilen bireylerin maruz kaldığı travmadan etkilenildiği, bu durumun acil serviste çalışıyor olmanın doğası gereği ciddi vakalarla devamlı karşılaşmanın bir etkisi olabileceği ve literatürde de acil servis çalışanlarının travmaya maruz kalma açısından risk altında olduğu belirtilmektedir (Kılıç ve İnci, 2015). Ayrıca araştırmada, çalışma süresi uzadıkça ikincil travmaya maruz kalma düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. 'Cinsiyet, medeni hal, yaşanılan yer, çocuk sahibi olmak, meslek grubu ve yaş' değişkenleri ile ikincil travmaya maruz kalma arasında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır fakat yaş ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ve yaş arttıkça

psikolojik sağlamlığın da arttığı ortaya çıkmıştır. Genç çalışanların deneyim eksikliği ve mesleki yetersizlikten kaynaklı, travmalardan etkilenme konusunda daha fazla risk altında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. (Pak ve ark., 2017). Aynı zamanda O'Connor ve arkadaşlarının (2018) ruh sağlığı profesyonelleri üzerine yapılan çalışmalarında yaşın artmasının tükenmişlik alt boyutlarından biri olan duyarsızlaşmayı arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada incelenen araştırma sonuçlarına bakıldığında, polislerin sürekli travmaya dolaylı olarak maruz kaldıkları için ikincil travmatik strese yatkınlığı yordayan birçok değişken olduğu ancak bu değişkenler üzerinde tam olarak görüş birliği olmadığı belirlenmiştir çünkü aynı koşullara maruz kalan bireylerin kimisinde travma sonrası stres belirtileri gözlenirken kimisinde bulunmamaktadır. İkincil travmatik stresi etkileyen değişkenler arasında mağdur ile kurulan ilişki, daha önceki yaşantısal olaylar, olay anındaki ve sonrasındaki değişkenler, bireyin özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, meslek ve meslekte geçen süre), travmatik olaylara daha fazla maruz kalmak ve psikolojik sağlamlık belirleyici rol oynamaktadır. Çalışmamızda psikolojik sağlamlık ile ikincil travmatik stres arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Polislerde psikolojik sağlamlığı yordayan değişkenlere bakıldığında meslek hayatında geçen zaman ve deneyimin, gelişime açık olmanın ve öfkenin önemli değişkenler olduğu görülmektedir. Polislerde algılanan anne baba tutumları ile ilgili kaynak çalışma bulunmamıştır. Ancak bu çalışmada demokratik ebeveyn tutumlarının psikolojik sağlamlığı arttırdığı bulgularından yola çıkarak demokratik anne baba tutumu ile yetişen polis memurlarında psikolojik sağlamlığın yüksek olacağı, psikolojik olarak sağlam bireylerin ise ikincil travmatik strese yatkınlığının daha az olacağı çıkarımında bulunulmuştur.

Sonuç olarak literatürde önem arz eden bu konuların çeşitli meslek grupları ile araştırıldığı ancak birbiriyle bağlantılı, aralarında anlamlı ilişki bulunan ve birbirini destekleyen bu üç konunun emniyet teşkilatında bir arada değerlendirilmediği göz önüne alındığında bu derleme çalışmasının alana katkı sağlayacağı, gelecekte emniyet teşkilatında yapılacak olan eğitimlere ve önleyici hizmet uygulamalarına zemin hazırlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Akça, Z. K. (2012). *Genç yetişkinlikte algılanan anne-baba tutumlarının, kendini toparlama gücü ve benlik saygısı arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Programı, İstanbul).
- Akduman, G. G. ve diğ., (2006). Polis ve intihar, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 2(3), 9-15.
- Algünerhan, R. G. (2017). *12-14 yaşındaki ergenlerde algılanan anne baba tutumları benlik algısı ve psikolojik sağlamlık*. (Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi).
- Alpar, G. (2014). *"Psikolojik sağkalm: Yoğun duygu yüklü yaşam olaylarına tanıklık etme ve maruz kalma ile poliste gelişen travmatizasyon"*, (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi).
- Altan, B. (2020). *Ruh sağlığı çalışanlarında ikincil travmatik stres ile uyum bozucu şemalar, çocukluk çağı travmaları ve mesleki ve sosyodemografik değişkenlerin ilişkileri*. (Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi).

- Austin, C. L., Pathak, M. ve Thompson, S. (2018). Secondary traumatic stress and resilience among EMS. *Journal of Paramedic Practice*, 10(6), 240-247. <https://doi.org/10.12968/jpar.2018.10.6.240>
- Baird K., Kracen AC. (2006) Vicarious traumatization and secondary traumatic stress: A research synthesis. *Couns Psychol Q*, 19,181-188.
- Can, M. (2020). *Şıgımacılar/mültecilerle çalışan sivil toplum çalışanlarının psikolojik sağlamlığının ve ikincil travmatik stres düzeyinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi).
- Cebbar, E. (2021). *Psikologlarda psikolojik dayanıklılığın; ikincil travmatik stres, somatizasyon ve tükenmişlik ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi).
- Creamer, T. L. ve Liddle, B. J. (2005). Secondary Traumatic Stress Among Disaster Mental Health Workers Responding To The September 11 Attacks. *Journal of Traumatic Stress*, 18(1), 89-96.
- Çalışkan, M. ve Mencik, Y. (2017). "Polislerin demografik değişkenler açısından umutsuzluk düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma", *Akademik Bakış Dergisi*, 63(2017), 383-394.
- Çam, S. ve Çakır, İ. (2008). "Polislerde iş stresi algısının kişisel ve göreve bağlı bazı değişkenlere göre karşılaştırılması", *Polis Bilimleri Dergisi*, 3(10), 21-40.
- Çayır, H., (2018). *Hekimlerin psikolojik dayanıklılık ve tükenmişlik düzeylerinin farklılaşmasında bazı demografik değişkenlerin aracılık rolü üzerine bir araştırma: İzmir İli Tire İlçesi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi).
- Çetinkaya Büyükbodur, A. (2018). *Sosyal hizmet uzmanlarında psikolojik dayanıklılık ve ikincil travmatik stresin incelenmesi*. (Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
- Çetinöz, E. (2021). "Bir uzmanlık alanı olarak polis psikolojisi", *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 23(1), 106-127.
- Demircioğlu, M. (2020). "Çok boyutlu çalışana destek, müdahale ve tükenmişlik önleme programı'nın (çadem-tp) psikososyal destek çalışanlarının travmatik stres tükenmişlik ve psikolojik sağlamlık düzeylerine etkisi", (Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi.)
- Demirsu, Ö. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın ve kaygı duyarlılığının aracı rolleri*. (Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi).
- Erdener, M. (2019). *Afet alanında çalışan profesyonellerin psikolojik dayanıklılık ve ikincil travmatik stres düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi).
- Hegney, D. G., Rees, C. S., Eley, R., Osseiran-Moisson, R. ve Francis, K. (2015). The contribution of individual psychological resilience in determining the professional quality of life of Australian nurses. *Frontiers in Psychology*, 6. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01613>
- Kahil, A. (2016). *Travmatik yaşantıları olan bireylere yardım davranışında bulunan profesyonel ve gönüllülerin ikincil travmatik stres düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi, Ufuk Üniversitesi).
- Kılıç, C. ve İnci, F. (2015). "Acil tıp çalışanlarında travmatik stres: yaş ve eğitimin koruyucu etkisi", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 4 (26), 236-241.
- Moore, AL. (2004). Compassion fatigue, somatization, and trauma history: A study of disaster mental health professionals after the Oklahoma bombing. Alliant International University, San Francisco Bay.
- O'Connor, K., Neff, D. M., & Pitman, S. (2018). Burnout in mental health professionals: A systematic review and meta-analysis of prevalence and determinants. *European Psychiatry*, 53, 74-99.
- Öles, M. (2019). *Dezavantajlı gruplarla çalışan ruh sağlığı çalışanlarının yaşadığı ikincil travmatik stres, tükenme ve baş etme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi, Okan Üniversitesi).
- Özen, D. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin anne-baba tutumlarının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi).
- Pak, M. D. ve Özcan, E. ve İçağasioğlu Ç. A. (2017). "Acil servis çalışanlarının ikincil travmatik stres düzeyi ve psikolojik dayanıklılığı", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 628-644.
- Tansel, B. (2020). "psikolojik anlamlandırma programı (pap) yarı deneysel grup çalışmalarının çevik kuvvet polisinin yaşadığı depresyonu azaltmadaki etkililiğinin incelenmesi", *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (13), 83-110.
- Tansel, B. ve Tunç, A. ve Gündoğdu, M. (2015). "Çocuk şube müdürlüğünde çalışan polis memurlarının ikincil travmatik stres düzeylerinin incelenmesi", *Hittit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(8), 675-688.
- Tufan, D. (2019). *Psikolojik sağlamlık: Emekli özel harekât polisleri örneği*. (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi).
- Varırcı, Ş. E. (2019). *Yetişkin psikolojik sağlamlığı üzerine bir inceleme: algılanan ebeveyn tutumu, kontrol odağı, algılanan sosyal destek ve stresle başa çıkma stilleri*. (Yüksek Lisans Tezi, İbn Haldun Üniversitesi).
- Yalçın, D. (2021). *Ebelerde ikincil travmatik stres düzeyinin psikolojik dayanıklılığa etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi).
- Yetim, O. (2021). *Suriyeli göçmen ergenlerde travma, benlik saygısı, psikolojik dayanıklılık ve psikiyatrik belirti ilişkisinin değerlendirilmesi*, (Tıpta Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi).
- Yıldız, S. (2018). *Üstün yetenekli çocukların ve akranlarının algıladıkları ebeveyn tutumları, psikososyal sorunlar ve yaşam kalitesi* (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi).
- Yılmaz, E. (2015). *Polislerin kişilerarası problem çözme becerileri, öfke ve öfke ifade tarzları*. (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi).
- Yiğit, R. (2012). "Çevik kuvvet görevlilerinin benlik saygıları ile yaşam doyumu ve stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişkisinin incelenmesi", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 1(13), 61-75.
- Yörük T.İ. ve Çankaya, C.Z. (2022). "Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlığının yordayıcılığı: Benlik saygısı, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumları", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(2), 271-294.
- Zara, A. ve İçöz, F. J. (2015). Türkiye'de ruh sağlığı alanında travma mağdurlarıyla çalışanlarda ikincil travmatik stres. *Klinik Psikiyatri*, 18, 15-23.
- Zanatta, F., Maffoni, M. & Giardini, A. (2020). Resilience in palliative healthcare professionals: a systematic review. *Support Care Cancer* 28, 971–978. <https://doi.org/10.1007/s00520-019-05194-1>